

Karjalaini talonpoikaisnaini šukupuolinäkökulmašta

Mimmoni oli karjalainen naisien elos XIX–XX vuositokojen vaihtelusta? Ihanko tosieh karjalaiset talonpoikaisnaiset olit omavaltasemmat ta iččenäiset verraten venäläišt talonpoikaisnaisišt? Mimmoni rooli oli naisella patriarhalisen perehntavan hajuomisešta? Tästä ta muista mukavista aseloista kerto istorijallisen tietojen kandidatti, Venäjän Tietokateemijan Karjalan Tietokateemijan Kieles, kirjallisuuden ta istorijan instituutin etnologia-osašton tietorutaja Julija Litvin, kumpuni omašta västökirjastah on tutkin karjalaisen talonpoikaisnaisen arkielämästä.

Venäjän
Tietokateemijan
Karjalan
Tietokateemijan
Kieles,
kirjallisuuden ta
istorijan instituutin
etnologia-osašton
tietorutaja
Julija Litvin.

TÄRKEINTÄ OLI JÄMÄ ELOH

Julija, nykyihmisen kannalta, kuka väkile oli karjalaisen talonpoikaisnaisen elämä XIX–XX vuositokojen vaihtelusta?

– Šinä aikana pükkyty-mykšensä oli taloustilanneh ta ihmiset ajateltih enš šijah šinä, mitein jähä eloh. Varsinki još myö pakajamama Karjalasta, missä muanviljelijöit ei oltu kovaa hyvät: šuvipuolella kasvattettuo viri-tašuo riitti juri-juri puolehuotah, a pohjošessa – ei ni kolmeh kuukauteh. Šentäh tällä alovehella olit käytöšsä muut elinkeinot.

Karjalaini talonpoikaisnaini ei oltu yksistäh muamo, akka ta emäntä. Muam taloustehityšt vaikuttii šiih, jotta naiset rikeneppäh olit ruavošta koki ulkopuolella – naiset kulettišt antijotyšs, toimittišt yrittäjähommissa, naisie šamoin lisätyt käsityštuotantoalalla.

Perehešsä naisella oli šamoja kotihommie, niin kuin enneinki. Ruavahien naisien tehtävih kuulu kaikkien perehrituuhien pitämini (šynnytyšt, häit, hautajaiset, armeijah šuattamini, kalenteripruaslekat). Pirtti, kotišivatat ta lapset niise olit heijän hoijöšs.

Mintäh työ valiččija tutkittavaksi juuri nämä kausen – XIX vuositokojen loppupuolen ta XX vuositokojen alku?

– Še oli reformiajan alku: 1861 vuotena muoerjuš oli kumottu, talous-, kulttuur- ta šota-alalla alettišt

reformit. Kauppašuitehet suuresti vaikuttetišt perinteelliseh talonpoikaiselämäš. Šinä kautena oli alkan modernisointi-prosessi, kumpuni järešti täytin muatti perinteellisen kylän kuvan. Milma tässä mielešs enemmän kiinnöšt še, mitein näissä oloissa muututtišt šukupuoliroolit.

Oliko še niin, jotta naiset otetišt harteiliah miehien tehtävišt?

– Niin, naini ei yksistäh tienannu rahua. Hän oli voimn miehen ištä šuorittua perinteellise miešruatoja, esimerkiksi, pehottöšt ili kotitarvikkehien korjauamista. Šiih aikah, kunka šuurin oša työkykyšistä miehist lähettišt tienestimatoilla, naiset heijän ištä plettišt kyläkokoukšs, missä hyö käsiteltih ei kovin tärkeit taloustekyymykšs. Naisie oli eryähissä hallintoviroissa, esimerkiksi, hyö oli voitu kerätä veroja ta toimie palkallisina poliisimiehini. Onnakkio kyläštuorostan ta muissa korkeimmissa hallintoviroissa aina olit miehet.

Ruattiško miehet naitöit?

– Ei, šemmoista šukupuolivahtuo ei tapahtun. On tietoja šiih, jotta Karjalan šuvipuolella nakrettišt niit miehie, ket ruattišt kašvimailla. Naitöit ei pletty niin suurešs arvošs. Tämä stereotippi on šäilyn nykypäivih šuaten.

Mitein nämä muutok-

lah šit mieltä, jotta juuri naini oli suuresti vaikuttan patriarhalisen pereh hajuomisešt, mukamaš perehako tapahtu min’tojen ta muamoakkojen šekä neveskōjen välisen riitojen takie. Ka tovela perehntavon šyy oli toini, talouellini – akottumot pojat ei enyšt tahottu ruatua tuattoh pereh hyväkš.

Muuttuko univešs perehešs šuhtautumini lapših?

– Kanšanpedagogikan perusteet šuhtuttišt. Onnakkio miehet rikeneh olit tienestimatoilla, lapset hyvin harvoin näittišt tuattojah ta suuremman ošan ajattah olit muamojen hoijöšs. Eihän šuotta näillä ševuilla talo oli naisien alana, a mieštä plettišt ”vierahana”.

”KARJALAINI HARVON LYÖ AKKUAH”

Oletatko työ vertailhan karjalaini ta venäläišt talonpoikaisnainišt?

– Kyllä. XIX vuositokojen kanšaneläminä tutkijat rikeneh kerrottih karjalaisen ta venäläisen pereh välisist eroista. Esimerkiksi, opastaja Ivan Olenov kirjutti, jotta ”karjalaini harvoin hyö omua akkuah, hän kytyy aina neuvuo šit kail-

kissa tärkešs aseloissa ta rikeneh antau šillä tehtäväkš hoitua varojenkiyttyšt.” Muisselkua Kalevala-epooson naisbahmoja, kuin voimakahatt ta iččenäiset ne olah. On olomašs monta tutkimušta, kumpaset näytetišt, jotta monilla suomalais-ugrilaisilla kanšolla aluperin oli šuošjošs patriarhalini liitto. Perehšuitehien kehitykšs šuuri merkityšt oli taloustuotavalla – elikš pereh muanviljelijä vai millä muilla elinkeinoilla.

Mitein karjalaini talonpoikaisnaini tienasi rahua?

– XIX vuositokojen loppušt tienestikyšmyšt tuloš ajankohtasekš kyläšsiki. Naiset harrastetišt erilaisie käsittöit ta ošan tavaroista hyö oli voitu myyvvä. Esimerkiksi Aunukšen upjedin Sedoksa-kyläšs valmisetišt pitsijä käšipaikkoja ta makuuvuotteita varoin. Tättä pitsitehnikkua alettišt opastua tytöillä jo 5–6 vuovvešta alkuun. Karjalaiset pitsituotteet šuattišt korkien arvoškukšen šsen muajilmannäyttelyšs Pärissä, missä 1900 vuotena Aunukšen upjedin Riipeškalan volostin eläjin Tatjana Rikkijevan työt oli palkittu hopiem-

talilla.

Karjalaiset naiset rikeneh käytišt myömäšs riihmoja ta pitsijä Piiterišt ta Suomen puolella. Šuoštuimmat antijotyšt olit lapšienhoitajan, hoitajan, keittiäjän, vuattienpesijän, ompelijan, muatoloušruatajan ta käsityšverštahien ruatajan työt. Karjalaisen naiden kešen oli yrittäjäki. Monissa kyläšs toimi piešie kauppoja, missä myötišt kaikenmoista tavarua: šäijyšt, kahvie, šokerie, tikkuja ta muuta tarpeellista tavarua. Noin 24–39% näistä kauppiehista oli naisie.

Šaiko naini ihan väššäštamatta lähie omašta kyläšs antijotyšmatoilla?

– Naini ei voimn lähie minnenä ilman päššie taht muuta tovišsuašt ili dokumenttie. Alušt šemmošie dokumentti-ja annettišt vain miehili. Još naini halusi lähie matoilla, hänen enšn piti šuaha perehnt vanhemman (miehen taht tuaton) lupa. Vasta šen jälkeh oli voimn antaa anomušt, jotta šuaha päšt. Talonpoikaisnaisen anomukšien käsittely tavallah kešti puoleštavuovvešta vuot šuaten. XIX vuositokojen loppušt virastoit alko tulla ylen šäijän anomukšie

Milman Savinan talon nuoret omäntät pyykkiel pöšsillä. KUVA: J. L. J. J. J.

Emäntä kosinon kautta nauttii karjalasta. Jyväskylässä. KUVA L. L. 1904

naisilta. Naiset tahottih suaha dokumentit, jotta päästä iken tiensuamah rahua, šentäh kun miehet ei voitu elättä perehtä kunolla. Hyvin harvoin karjalaiset naiset hommatih dokumenttija šen takie, kun haluttih päästä eris miehistä, kumpaset lyöti heitä. Paššišuanti oli vielä eron vaihtoehdona – näin puoliset erotih toini toiseštah ilman virallista eruo ta naini šai iččenäisyön. Vašta 1914 vuotena pišši voimah laki, kumpasen mukah naisen ei eny tarvinnun kyšyö mieheltä lupua ennen paššin hommuamista.

Mimmuset ammatit ei oltu kyšyttäjä karjalaisilla naisilla?

– Ne, mit vuajittih erikoiskoulutusta, esimerkiksi šynnytyšavustaja, opastaja. Aunakšen gubernijašša oli keran tapahuš gubernattori Grigori Grigorjev šai 12 opastušpaikkua Pitlerin šynnytyšlaitokšešta juuri karjalaisien neičšysien opastamieš. Onnako ilmeni, jotta šynnytyšavustajan ammatti ei olun šuosittu Karjaläšša, šentäh kun alovehella yhä voimakkahana oli ikivanha puapo-perinne. Šitä pačči, miele piššä opastumah tällä laitokšella piti enšin käyvä koulun. Onnako ei joka pereheššä voitu piššä tyttöjä opastumah. Tyttöt oti muamon suurena apuna kotitöieš, kačottih pienempie čikkoja ta veikkoja. Oli olomašša šemmoni käsityš, jotta naisen piti enšin toteut-

tua tärkeimmän tehtävän – mässä miehellä ta šynnytyš lapset.

Puoluešettiško naiset oikeuksieš?

– Mitä tarkottau oikeuš? Još myö kyšysimä tästä iče talonpoikaisnaisen, niin tuškin hän ois ymmärtän, mistä on pakina. Miehellämänö, lapšien šyntymäni, luja talo ta talouštilanneh – nämä oti talonpojan parhammat huavehet ta toivehet. Naiset joututih puolueštamah iččetištah ta oikeuksieš šilloin kun pereheššä šattu riitoja tahi taloušvaikeuksien takie.

Voitko šanuo, jotta XIX-XX vuosišatojen rajalla naisien asema pereheššä täyšin muuttu?

– Šukupuolišhtehet pereheššä aletti muuttua, mi šai suuremman kehityksen jatkošša, neuvottovallan aikana. Naini pikkuhilTua otti ičelläh ošan miehen tehtävistä. Voit šanuo, jotta vaikeina šota- ta taloušaikoina naiset aina šuahah enemmän oikeuksie. Ka ajan piššä kaikki myöštyy entiešlilä paikoillah, naini ymmärtäy, jotta hän on enšijah muamo ta naini.

Još knčšuo nykyajan Venäjällä, niin minä vuosina naiset olit aktiivisemmassa asemassa?

– Ylen äijän naise 1990-luvulla käyttih kaupamatoilla "čelnokoina". Yhteheš nykyäikua ei voi käšinhä erikseš istori-

jan tapahtumista. Omašsuo takavarikointipoliitiikka, karkotukset, šotatapahtumat – kaikki tämä ta äijän muuta vaikutti nykyaikaisen šukupuolišhtehtien muovoittumieš.

Kuin nuori tuo šukupuolitutkimuššuuanta on?

– Ulkomailla šukupuolišli gendertutkimukse aletti luatie XX vuosišuan puolivälieš, Venäjällä tämä šuunta alko kehittyä 1980-luvun loppupuolella.

Onko Karjalan arhiivoissa riittävästi ainehistua tällä teemalla?

– Ylen vaike on löytä karjalaisen talonpojan arkielämäh liittyyvä ainehistua, šentäh kun šuurin oša talonpoikaisväještyö oli lukutajottomie. Još, esimerkiksi, aatelinaiset kirjutettih muisselmie ta päiväkirjoja, niin talonpoikaisnaisilla niitä ei olun. Ylen arvokkahina ollah ne etnografiset ainehistot, kumpaset oli aikoinah keräty opastajat, papit, etnografit. Olen šamoin tutkin XIX-XX vuosišatojen virkapaperija ta dokumenttija: esimerkiksi, anomuksie ta valituškirjase, kumpasissa tavallah ihmiset kerrotah omista proplemoista. Tämmešistäki dokumenttitoista voit šuah kuvan talonpojan šillošetta arkielämästä.

Mintäh työ valiččija juuri tämän tutkimušan?

– Müšta on mukava eččie männeheššä vaštankšie nykyajan kyšymyksih ta vertailla istorijalliešie ilmišöitä. Tykkyän ruatua arhiivadokumenttien kera. Staraičen iče käyvä kenttämatoilla, ihmiešie pakuttelomalla keryän lišy ainehistua.

Paketteli Marija Dmitrijeva
(Ainehisto otettu gazeta-šerj.ru -šettišvullta)

» Gender-tutkimuš

→ Gender-ii sosialini šukupuoli-termi ilmešty 1958 vuotena. Termin oli keksin Kalifornijan yliopieštošša toiminut psihanalittikko Robert Stoller. Gender-termi ei erottele miehie ta naise biologiešolta kannalta, še määrittäly miehiin ta naisien väliešie sosialiešie eroja.

→ Šukupuolitutkimuš ii gender-tutkimuš on biolohellini tutkimušala, mi antaa tiešue šukupuolen vaikutuksešta yhteiskunnalliešie ilmišöih.